

Štev. 20.

V Ljubljani, dne 20. oktobra.

1887.

Jeséni.

Ikist za listom trepéče
Z drevja na zémlijo suh;
Nánje gleda bridkóстно
Sívi pogôzdni duh.

Prazno njegovo kraljevstvo,
Rôkam izvita oblast,
Krona strta in žézlo,
Vzeta kraljéva část.

Tu v zelenji in cvetji
Préstol je stal njegov,
Zdáj je umrlo zelenje,
Videti ni cvetóv . . .

Préstol sam je razrušen,
Njéga lastník pregnán —
Kaj bridkó bi ne vzdihal,
Kaj bi ne zrl mračán?

Glásno po vejah vélih
Vétrov posméh vrší,
Spodaj pregnánemu kralju
Stopajo sólze v očí . . .

A. Funtek.

Življenje.

Življenje jasno vžíva človek mnog
Topéč se v náдах, v rádsti brez mérni; —
Oj, rahlo zíblje se v presreči vérni,
Življenje jasno vžíva človek mnog!
Brezupí so neznani mu stotérni,
Življenja strupa ne pozná in tóg; —
Življenje jasno vžíva človek mnog
Topéč se v náдах, v rádsti brez mérni! —

Življenje pésnikovo je temnó,
Noseče svôje — in človeštva boli!
Ne vzveselj srcé se mu nikoli,
Življenje pésnikovo je temnó!
Porušil se mu nád je grad oholi,
Srcé trpéva pa hudó, hudó; —
Življenje pésnikovo je temnó
Noseče svôje — in človeštva boli!

J. K.

Viktor Dolenc.

(Dalje.)

Na posebno dobrem glásu je bila svoj čas pivovarna senožeška. Lastnik, ki jo je popolnoma prestrojil, bil je Ivan Dejak, netják Viktorjevega deda. Bil je to izobražen in posebno dobrasrčen gospod. K temu je stopil Viktor po šestnajstem letu dóbe svoje v službo in v kratkem je bil popolnoma sposoben knjigovodja pivovarne. Spretnost Viktorjeva in udanost njegova do dobrega gospoda sta ga temu silno priljubila. Viktor je že takrat dopisoval v slovenskem, laškem in nemškem jeziku in se do dobra izuril v francoščini, kateri je bil dobro več tudi njegov gospodar. Ne dolgo potem, ko je Viktor v to službo stopil, umrl mu je oče. Mati mu je že prej odmrila in ostal je Viktor sirota s svojo sestro Ivano, katera je našla ugodno zavetišče pri Miroslava Vilharja rodbini, Viktorja so pa imeli Dejakovi kakor svojega otroka. Še sedaj živa gospá Dejakova je skrbela za Viktorja jednako pravi materi in vsa hvala gre Dejakovi rodbini na tem, da je Viktor najnevarnejšo dóbo prebil pri teh dobrih, zánj nesebično skrbečih ljudéh.

Gotovo je tlela v Viktorji ljubezen do národa in do domovine že v prvi mladosti, ali pokazati in razcvitati se v očetovi hiši ni mogla, ker oče njegov ni hotel spoštovati družega národa, kakor »la grande natione«. Po Notranjskem ni bilo tačas to nič posebnega, tudi med prostim ljudstvom so ostali Francozje v dobrem spominu, pri izobraženih ljudeh pa tem bolj, ker pred in za Francozi dolgo časa je bila gosposka tod kakor drugod ali pohabljeno domačinstvo, ali vrinjeno navadno zeló potrebno tujstvo. Senožeče so bile pa takrat, ko je Viktor tam bival, živahen kraj in národnostna zavest tam zeló prebujena. Strijc Viktorjev, Miroslav Vilhar, bil je društvenik, kakeršnemu jih je malo v primeru. On pa tedanji kapelan Fajdiga sta bila izurjena pevca in zbirala sta krog sebe lepo število pevcev, s katerimi sta se shajala največ pri tedanjem županu Jarneji Zeleni. Skoraj vsak večer je bilo tam petje in zabava. K temu so pripomogle tudi živahne krasotice in dobre pevkinje, na primer domača hči Ivanka, sedaj omožena Angeli v Trstu, njena sorodnica, Micika Bajčeva z Razdrtega, sedaj omožena Mahorčič v Naklem, in Ložanova Micika iz Senožeč, sedaj omožena Mahorčič v Trstu. Izmed moških nam je še omeniti brata gospodarjevega, Jožefa Zelena, pa tedanjega davkarskega kontrolorja Ivana Tomažiča, moža, čegar prelepi glas sluje malone po vsem Kranjskem. Viktor je čul in prepeval v tem krogu sáme domače pesmi, razgovor se je sukaj ponajveč le o prebujanji národa in gotovo je, da za Viktorjevo delavno in zaslužno bodočnost sta bila bivanje v Senožečah in veseli krog v Zelenovi hiši zeló vplivna pomočka. Bili bi preobširni, da hočemo še več podrobnostij navésti o Viktorjevem bivanji v Senožečah, omeniti pa moramo vender še to, da že takrat si je vedel Viktor pridobivati ljubezen in spoštovanje delavskega stanú. V tovarni je bil mladi, ali previdni in skrbni Viktor ljubljeneč vsega osobja. Pivovar in njegovi glavni pomočniki so bili Nemci, toda Viktor jim je vedel tako ugajati, da

niso bili nikdar nasprotni domači stvári, temveč so ji bili pomočniki. Pivovar Selker, kesneje posestnik »Zelenega hriba« v Ljubljani, pokazal je tudi tukaj, da vé spoštovati domačo šego in ljudstvo, katero ga živi. To beležimo misleč, da se je Viktor že takrat naužil mislij in udanosti do delavskega stanú, za katerega je potem v Trstu toliko in koristnega storil. V označenje dodajemo to-le izjavo iz vrstic, došlih nam po prijateljski roki: »Viktor je rad popeval in bil dober basist. On je bil sploh veselega in poštenega temperamenta, vedno nagle no malo okorne hoje. V Senožečah je bil v vseh krogih priljubljen.«

Posebne hoje ni Viktor nikdar prav opustil. On je bil vedno zamišljen in to je provzročevalo, da je, rekli bi, na život popolnoma pozabljal. Gledal je prédse, rame so se mu obésile in hitro je stopal, ker časa ni tratil nikdar. Ogovorjen se je ves predrugačil. Zamišljenost in resnoba sta se umeknili prijaznemu pogledu in nasmehu in kakor prebujen se je Viktor z naglim razumevanjem spustil v pogovor.

Leta 1867. preselil se je Viktor v Gorico in stopil v službo gospoda B. A. Lenasija, zagrizenega lahona, ki si je pa vse svoje velikansko imetje nabral med Slovenci.

Pri tem novem gospodarji je imel Viktor težavnejši položaj kakor pri prvem, in da ni bil pokojnik ne samó idejalno zavzet, ampak tudi po zdravemu preudarku prepričan o velevažnem koristnem pomenu národnega gibanja za napredek človeštva, možno bi bilo, da bi bil zaostal ako se ne popolnoma pogubil za našo stvar. Posloval je v Solkanu v vélikem mlinu Lenasijevem in tudi tukaj se pokazal takoj vsestranski zmožen svojemu poklicu kot vodja. Imel je dobro podporo, sestričino svojo, soprogo svojega gospodarja, ki mu je bila, sorodnica in rojakinja, naklonjena, kar je v to pomagalo, da se z Viktorjem ni postopalo kakor s tujcem, ampak mu privoščilo slobodno gibanje v prostih urah. Te je Viktor porabljal le v to, da je po mogočnosti podpiral v svojem národnem delovanji velezaslužnega domoljuba g. Matijo Doljaka, župana solkanskega, in to posebno s tem, da se je zabaval in trudil le s solkansko mladino, vsodbujal jo za národno petje in sploh omogočil, da se je osnovala prva čitalnica na Goriškem — v Solkanu.

Le malo čez leto je ostal Viktor pri Lenasiji. Tvrška Trip in Furlani, ki se je bila ustanovila, ponudila je Viktorju boljšo službo, ker prvi imenovani gospod te tvrdke, ki je kupčeval tudi z Lenasijem, spoznal je Viktorja spretnega knjigovodjo in zvestega pomočnika.

Leta 1869. preselil se je Viktor s svojo sestro v Cervignano na Furlanskem in zastopal tam prej imenovano tvrdko. Tam se je seznanil z gospodično Elizo Lovisonijevo, s katero se je tudi poročil. Plemenito srce Viktorjevo se je označilo o tej priliki, kakor morda nikdar prej, ali pokazalo tudi neko slabost, ki nam Slovencem in Slovanom politikom dela mnogo kvare.

Soproga, sedaj vdova, pravila nam je sama, da prvokrat, ko je Viktorja videla v hiši očeta svojega, kamor ga je privajal posel, zameknila se je vanj. Zamisljeno so jo dražile sestre, katerim se šibki, skoraj prihuljivi Viktor nikakor ni videl zapeljiv in ženstvu opasen.

Mirú ji ni dalo, kolikor móči dostikrat ga videti in zatorej se je seznanila s sestro Viktorjevo, h kateri je često prihajala. Tudi druga dekleta so pri prijazni Ivani rada vasovala in se kratkočasila s plesom. Da sta pa ples in mladost od nekdanj ljubezni odpirala vrata, znano je in tudi pri Viktorji je skazala ta svojo moč. Ali že čez leto in dan se je Viktor preselil s sestro zopet v Gorico in ker ga nikakeršen obet na dekleta ni vezal, misliti je bilo, da ostaneta ples in globoki pogledi samó lep spomin na mladostne dni. Prišlo je drugače. Eliza je jela hirati, vse prigovarjanje staršev in séster ni pomagalo, še menj so zdravniki vedeli za lek. Viktor je to pozvedel in ko se je v resnici tega prepričal, odločiti se mu je bilo, da reši mlado življenje, kateremu je bil on duša, ali da zatre mila močna čustva in posluša pamet in razum, ki mu zabranujeta, poročiti se s tujko. V silni borbi se je obrnil do drja. Lavriča in dolgo posvetovanje med njima je določilo, da se je Viktor 21. dne avgusta 1873. leta z Elizo poročil. Vedno mu je bila zvesta, udana soproga, ki vselej očitno pové, da se je Viktor žrtvoval in izneveril svojim principom zato, da je njo smrti otél. Kdor je Viktorja le nekoliko poznal, priljubiti se mu je moral radi plemenitega vedenja in prave dobrote. Ni torej čudo, ako vdova za njim žaluje kakor za vzvišenim bitjem. Rada pripoznava in poudarja, kako je slutila, da Viktorja mora to boleti, ker on, ki je vse svoje mišljenje, ves trud svoj posvetil národu svojemu, ni imel žene in rodbine, s kojimi bi gojil jezik svoj, domačo stvar, ali nikdar ni niti z besedo, niti z vedenjem ji očital ali kazal, kar ga je gotovo hudo peklo. In takšen je bil Viktor sploh, vsakemu dober, kjer mogoče vsakemu pomočnik, nikdar pa ni nikomur očital slabosti in nehvaležnost je mirno prenašal.

Politik je nastopal Viktor na taborjih, pri ljudskih veselicah in ustanavljanji čitalnic ter drugih národnih društev. Z drjem. Lavričem sta se bila najsrčneje poprijateljila. Res so oba ločila leta, ali kolikor je Lavriča mladila oduševljenost, toliko je Viktorja modrfla skrb in bila sta si drug drugega vsposodbujajoča zaveznika. Kako je bil vpliv Lavričev na Viktorja plodovit, dokazuje najbolj to, da je Viktor, ki je le do petnajstega leta v šolo hodil in si zmerom s trudom sam kruh služil, mogel biti urednik političnemu listu ter je tej nalogi izvrstno zadoščeval. Gotovo je to tudi dokaz posebne nadarjenosti in neumorne delavnosti Viktorjeve na književnem polji. Da si je Viktor pridobil svojstva, ki so ga storila sposobnega biti urednikom političnemu listu, tudi najbolj dokazuje vzvišeno, nesebično domoljubje njegovo. Niti najmanjši gmotni interesi niso vodili Viktorja pri temu početji. Ni dvojbe,

da bi bil on v gmotnem oziru izvrstno napredoval, da je svoj trud obračal le do trgovstva, kateremu je bil namenjen, toda kar mu je imelo biti prva skrb, bil mu je pomoček, da je »sveto služil sveti domovini«.

Znan po vsem Primorskem imel je Viktor tudi znance in prijatelje v Trstu, ki so ga zvalili, da je zapustil Gorico in leta 1875. se preselil v Trst. Postal je tam društvenik trgovske tvrdke Pipan & Comp., takoj pa stopil tudi v sredo političnega gibanja tržaškega. Trgovec je Viktor prepotoval vélik del slovanskih dežel na jugu in povsod bil jednako skrben trgovec in narodnjak. Mirno, nikdar pretirano vedenje ga je priljubilo povsod in kadar je Viktor završil vsakdanji svoj posel in prisédel v krog starih in še le pridobljenih znancev, bil je zanimiv, kratkočasen, vesel in postal je mnogim nepozabljiv. Posebni talent Viktorjev in vsestranska izobraženost njegova sta provzročevala, da je on védel tekmovati s človekom vsacega stanú, da je bil takoj kos vsaki nalogi, katero sta odredila društvo ali prijatelj. Bodi temu v dokaz dovoljeno navesti komični dogodek, v katerem je bila Viktorju odmenjena glavna naloga. Popotujé je prišel Viktor v hrvaško vas blizu kranjske meje pod Znešnikom. Spremljal sem ga in dobro vsprejel náju je gostoljubni prijatelj Š. V. Dopóludne je Viktor skrbno posloval in neugodni časi Auerspergove dóbe so nas preko póludne zapeli v resen pogovor in neveselo poudarjanje krutega nasilstva.

Pozvali so naju na obed in bila je skrb hišnemu gospodarju, imeti vesele goste ter odtegniti jih vsakdanjim skrbém. Povabljen je bil tudi vaški učitelj, priléten mož, ali veseljak prve vrste in mladeniške živahnosti. Večkrat je poskušal napraviti potrebni izpit, da bi bil definitiven učitelj, pa se mu ni posrečilo in želel je mož to doseči po prijateljih na opóri večletnega poučevanja. Bliskoma je prišla gospodarju misel, predstaviti Viktorja kakor šolskega nadzornika iz Zagreba, gospoda K a. Hotel se je Viktor tej nalogi ubraniti, ali učitelj je vstopil in Viktor bil predstavljen. Takoj je bil Viktor nadzornik tako na svojem mestu, da je vse društvo v resnobi in k primernemu vedenju nehoté prisilil. Dolgotrajni obed se je vršil med pogovori o šolskih stvaréh, napitnice so bile dostojanstveniku pristojne in položaj je bil zcló kritičen, ko je tudi učitelj poprijel čašo in napil vzvišenemu svojemu gospodu. Teško je bilo posebno krasnemu spólu zadržavati smeh, ali Viktorjeva resnoba in kakor je on znal s primerno besedo zaprečiti, da ni smeh vse ovadil in vender vesela živahnost obsezala vso družbo, to vse je ostalo nam bolj od šale same nepozabljiv spomin Viktorjeve sposobnosti, kako je bil lahko kos tudi težavni društveni nalogi. Učitelj sam nam je kesneje večkrat pripoznaval, da je bil dan »nadzornikove« navzočnosti jeden najlepših njegovega življenja, in dasi za malo časa, čutil je vender, kako dobro dé blagohotnost in prijazna ponosnost »vzvišenega predpostavljenege«. Nikogar ni šala vžalila.

(Konec prihodnjič.)

Hanija.

Poljski spisal H. Sienkiewicz. Prevel M. Vrnilež.

X.

Ob šestih za rana naslednjega dne sem bil pri holmcih, kjer me je Selim že čakal. Idóč tjakaj sem si dal slovesno besedo, da bom miren.

»Kaj si mi hotel povedati?« vpraša Selim.

»Hotel sem ti povedati, da vse vé. Ti ljubiš Hanijo, ona tebe. Mirza, zlò si stvoril, da si ji ujel srce. Najprej sem ti to hotel povedati.«

Selim pobledí, a zavrèlo je vse v njem. Zakadí se v mé, da sta se nájina konja vspela, in vpraša:

»Čemú? Čemú? Razlòži mi to.«

»Najprej radi tega, ker si ti muzelman, a ona kristjanka: ne moreš se oženiti ž njó.«

»Izpremenim vero.«

»Oče ti ne bo dovolil.«

»O, on bo dovolil, sicer pa...«

»Sicer so pa še druge ovire.

Ako bi tudi izpremenil vero, ne dava ti jo jaz in oče moj nikdar in nikoli. Razumeješ?«

Mirza se prignè s sedla k meni in odgovorí, naglasujoč vsak zlog:

»Jaz vaju niti vprašal ne bom! Razumeješ sedaj?«

Bil sem še miren, ker sem vest ob potovanji Hanijinem hranil za konec.

»Ne le, da ona tvoja ne bo,« odgovorim hladno in z istim naglasom, »tudi videl je ne boš več. Vem, da hočeš pošiljati liste; zagotavljam ti, da bom pazil, in da ukažem pri prvi priliki nabrisati jih tvojemu poslancu. Sam ne boš več dohajal k nam. Prepovedujem ti!«

»Bomo videli!« odgovorí sopihajoč od jeze. »Dovòli, da sedaj govorim jaz. Ne jaz, le ti postopaš zlò. To sedaj jasno vidim. Jaz sem te vprašal, če je ne ljubiš? Odgovoril si: ne! Hotel sem ustopiti, dokler je bil čas, ti si zavrgel žrtev. Kdo je kriv? Legál si, da je ne ljubiš. Proti svoji ljubezni, proti sebičnemu ponosu si se sramoval priznati, da ljubiš. Ti si jo ljubil skrivno, jaz očitó. Ti si jo ljubil v temí, jaz po dnevi. Ti si ji troval življenje, jaz sem

se trudil, usrečiti jo. Kdo je kriv? Jaz bi bil ustopil! Bog vé, da bi bil ustopil! Sedaj je prepozno. Sedaj me ona ljubi in čúj, kaj ti povem: morete mi zabraniti dohajati v vašo hišo, morete prestrecati

moje liste, ali zaklinjam se, da se Hanije ne odrečem, da jo ne pozabim in da jo bom večno ljubil in povsod iskal. Jaz postopam odkritosrčno in pošteno, pa ljubim, ljubim jo nad vse na svetu in ves žijem v nji in umrl bi brez nje. Jaz nečem donesti nesreče v vaš dom, a zapomni si, da je sedaj v meni nekaj takega, pred čemur se sam zgražam. Jaz sem pripravljen na vse. O! ako boste krivico delali Haniji . . .«

Vse to je govoril vedno strastneje, bled in s stisnjenimi ustnami. Strastna ljubezen je prevladala to ognjevito, vshodno naravo in je žehlala od nje kakor žar od plamena. Pa jaz se nisem brigal za to in sem odgovoril z mrzlo in hladno odločnostjo:

»Nisem prišel semkaj poslušat tvojih poverenj. Grozljam tvojim se rógam in ti še jeden pot ponovim: »Hanija nikdar ne bo tvoja.«

»Poslušaj me še«, reče Selim, »ne bom poskušal ti praviti, kako ljubim Hanijo, ker bi ne mogel povedati in ti ne razumeti. Zaklinjam se pa, da bi navzlic vsi ljubezni, ako bi ona tebe ljubila, našel v duši še toliko plemenitih čustev, da bi se je za vselej odrekel. Henrik, to se tiče nje! Bil si vedno plemenit. Čuj torej: odréci se je in potem zahtevaj od mene, če bi bilo tudi življenje. Ná roko mojo, Henrik! Hanije se tiče Hanije: zapomni si to!«

In nagnil se je k meni z razprostrtimi rokami, ali jaz sem se s konjem odmeknil.

»Skrb zánjo prepústi meni in očetu mojemu. Midva sva že mislila o nji. Jemljem si čast poročati, da odpotuje Hanija pojutrišnjem v inozemstvo in da je ne boš več videl. In sedaj z Bogom!«

»A-a, če je tako, bomo že videli!«

»Bomo videli!«

Obrnil sem konja in jezdil domov ter se niti ozrl nisem.

Žalostno je bilo v našem domu ta dva dneva do Hanijinega odhoda. Gospá d' Yves s sestrama se je odpeljala takoj drugi dan po ónem razgovoru z očetom. Ostal sem le jaz, oče, duhovnik Ludovik in Hanija. Révica je že védela, da mora oditi, in to vest je vsprejela z obupom. Videlo se je, da želí v meni najti rešitev in poslednjo desko izbave. Meni se je to dozdevalo in skrbel sem, da nisva ostala ni za trenutek samòč. Poznal sem se dovolj in sem védel, da stvorí s solzámi vse, kar hoče in da bi ji ne mogel odréci. Ogibal sem se celó pogleda nje-nega ter se nisem mogel premagovati, kadar me je pogledala, kakor bi me prosila milosti, mene ali očeta. Z druge strani pa, ako bi bil tudi hotel očeta prositi zánjo, védel sem, da bi to nič ne iz-

dalo, kajti oče nikoli ni izpremenil, kar je bil sklenil. In pri tem me je tudi nekako sramovanje gonilo od Hanije. Sram me je bilo zaradi poslednjega pogovora z Mirzo in nedavne surovosti in vse moje uloge tembolj, ker sem ji vendar zdaleka sledil, ne približajoč se ji. Imel sem pa tudi razlogov, slediti ji. Védel sem, da Mirza króži noč in dan, kakor ptica plenilka, okoli našega dóma. Takoj družega dné po razgovoru sem opazil, kako je Hanija z náglico skrila kos popisane ga popirja: gotovo list od njega ali pa njen. Précej mi je prišlo na misel, da se bosta morda videla, in akoprem sem v mraku préžal na Selima, vendar ga nisem mogel zalotiti. V tem sta potekla dva dneva naglo, kakor strela v vzduhu. Pred večerom tega dné, ko je imela Hanija pod noč odíti v Ustrzyce, peljal se je oče v mesto na semenj kupovat kónj in je vzel Kazimirja s seboj, da poskuša. Hanijo pa sva imela spremiti oba z duhovnikom Ludovikom. Opazil sem, da Hanijo, čimbolj se bliža odločena ura, prevzema neka čudna nespokojnost. Izpreletale so jo barve in drhtela je po vsem telesu. Časih se je združala, kakor prestrašena. Že je solnce zatonilo, zatonilo nekako žalostno, za debele, zgasnele, žoltaste oblake, ki so grozili s točo in nevihto. Sedaj pa sedaj je zagrmelo iz dalje na zahodni strani, kakor grozeče bobnenje bližajoče se nevihte. Vzduh je bil zadušen, soparen in nasičen z elektriciteto. Ptiči so se poskrili pod krove, drevje, le lastovke so še švigale po vzduhu; listje je prestalo šumeti po drevju in se povésilo, kakor bi bilo omedlelo: s pristávinega dvorišča se je oglašal žalostni rik blagá, vračajočega se s pólja. Nekakov poseben nemir je zavladal v vsi prirodi. Duhovnik Ludovik je ukazal zapreti ókna. Hotel sem, da pred nevihto dospemo v Ustrzyce in zato vstanem, da pojdem v hlev in zaukažem napréči. Baš, ko sem jaz hotel iziti iz sobe, plane Hanija po konci, pa takoj zopet séde. Pogledam jo. Pordevala se je in pobledela. »Zadušno mi je, zadušno!« reče in sédši k oknu, začne si pahljati z robcem. Videlo se je, kako se ji čudni nemir véča. »Lehko počakamo«, reče mi duhovnik Ludovik, »vihar izbuši že za kake pol ure.« »Za pol ure«, odgovorim, »bomo že v Ustrzycah, sicer pa, kdo vé, ako ni to prazen strah.« In tekem sem v hlev. Konj moj je bil že osedlan, ali z zaprézanjem se je obotavljalo, kakor obično. Minilo je pol ure prej, nego je kočijaž zapeljal kočijo pred hodnik in jaz na konji za njim. Zdelo se je, da nevihta visi, a jaz nisem hotel dlje odlašati. Iznesli so Hanijine kovčege ter jih navezali zadaj za kočijo. Duhovnik Ludovik je že čakal na hodniku v beli platnéni suknji in z ogromnim belim solnčnikom.

»Kje je Hanija, je li pripravljena?« vprašam ga.

»Pripravljena. Bo že pol ure, kar je šla v kapélco molit.«

Šel sem v kapélco, pa Hanije nisem tam našel; iz kapélce v obednico, iz obednice v društveno dvorano: Hanije nikjer.

»Hanija! Hanija!« začnem klicati.

Nihče ne odgovori.

Nekoliko že nespokojen, tečem v njeno sobo; mislil sem, da je morda onemogla! V sobi je sedela plakajoč stara Węrowska.

»Kaj je že čas, da se poslovimo od gospodične?«

»Kje je gospodična?« vprašam nestrpljivo.

»Gospodična je šla na vrt.«

Tekel sem tudi jaz na vrt.

»Hanija! Hanija! Čas je, da gremo!«

Tiho.

»Hanija! Hanija!«

Kakor v odgovor zašumi nespokojno listje od prvega diha nevihte, pade nekoliko debelih kapelj dežja in znova zavlada tišina.

»Kaj je to?« vprašam se in začutim, da mi od osuplosti vstajajo lasje.

»Hanija! Hanija!«

Zazdelo se mi je, da od družega konca vrta čujem odgovor. Oddahnem se. »Oh, kako sem gluha,« mislim si in tečem na óno stran, od koder je dohajal glas.

Žive duše nisem našel.

Na ti strani se je skončaval vrt z ograjo, za kojoj je držala póljska pot k ovčárni na pólji.

Prímem se za ograjo in pogledam na pot: po nji je bilo pusto, le Ignacij, pristávski hlapec, pasel je gosí na nasípu, takoj pri ograji.

»Ignacij!«

Ignacij sname čapko z glave in priteče k ograji.

»Ali nisi videl gospodične?«

»Videl. Ni dolgo, kar se je gospodična peljala tod mimo.«

»Kaj? Kako? Kam se je peljala?«

»Proti gozdu, z gospodičem iz Chorzel. O! tako sta se peljala, kolikor so mogli konji teči!«

»Jezus! Marija! Hanija je pobegnila s Selimom!«

Potemnilo se mi je pred očmi in potem kakor bi mi bila šinila strela skozi glavo. Spomnil sem se Hanijine nespokojnosti; ónega lista, ki sem ga videl v njeni roki. Vse to je bilo torej dogovorjeno? Mirza ji je pisal in govorila sta. Izbrala sta trenutek pred odhodom samim, ker sta vedela, da bodo imeli tedaj vsi v hiši opravit. Mrzel pot me oblije in lasje se mi zježé na glavi. Ne pámetujem, kdaj sem prišel na hodnik.

»Konja! Konja!« kriknem s strašnim glasom.

»Kaj se je zgodilo? Kaj se je zgodilo?« kričal je duhovnik Ludovik.

A odgovoril mu je le hrupen topot, ki se je razlégal v tem hipu. Veter mi zazvizne v ušesih od besnega konjevega dira. Poletevši v lipov drevored, krénil sem v mér po poti, kamor sta pobégnila; preskočim jeden plot pa družega in podím dalje. Sled se je poznal. V tem je izbúhnila nevihta: stemní se; na temnih robéh oblakov so švigale strele; časih je vse nebó zaplamtelo in potem se je še bolj stemnilo: dež je lil kakor bi ga iz keblá izlival. Drevje pri cesti se je vílo krčevito na vse strani. Moj konj, kojega sem bil z besnimi udarci bičevimi in mu zadiral ostroge, jel je hropsti in ječati, hrópel sem tudi jaz od básnosti. Naslonjen na konjev vrat iskal sem sledú po poti, ne vedoč nič družega in ne mislé na nič družega. Tako sem pribesnel v les. Sedaj se burja še bolj raztogóti. Neka besnost prevzame nebó in zemljo. Les se vije kakor trstje in kriví črne veje, jeka topóta odbija se v teminah od smreke do smreke; bobnenje groma, lom débel, tresek loméčih se

vej, vse to se je mešalo v nekakov peklenk zbor. Sledü nisem mogel več videti, a hitel sem dalje kakor vihra. Stoprav za lesom, pri svetilu bliskov, razločeval sem oba znova; ali s strahom opazim ob jednom, da konj vedno bolj hrôpe in da peša. Podvojim udarce z bičem. Tu za lesom se je začelo pravo morje peska, kojemu sem se jaz lahko ógnil, a Selim je moral peljati čézenj. S tem je moral zapozniti beg.

Vzdvignem oči k nébu: »O, Bog, dáj, da ju dojdem in potem me kaznúj, ako hočeš!« kričím obupno. In molitev moja je bila uslišana. Rdeč blisek preseka temino in pri krvavem njenem svetilu zapazim bežéčo malo bričko. Obrazov beguncev sicer nisem razločil, a bil sem prepričan, da sta ona. Bila sta še pol vrste pota od mene; sicer pa nista zeló hitro bežala, kajti v temi in v povódnji, ki je bila nastopila zaradi dežjà, moral je Selim oprezno voziti. Vskriknem besno in ob jednom rádostno. Sedaj mi ne moreta več uiti.

Selim se ozrè, vskrikne tudi on in začne mahati po utrujenih konjih. Pri bliskovem svitu me je spoznala tudi Hanija. Videl sem, da se je zdvojno prišla Selima in da ji je on nekaj govoril. V nekoliko hipih sem bil že tako blizu, da sem mogel čuti glas Selimov: »Imam orožje pri sebi«, klical je v teminah, »ne približuj se mi, jaz ustrelím!« A nisem se brigal za nič in sem dotiraval bliže in bliže. »Stoj!« vpije Selim, »stoj!« Bil sem komaj petnajst korakov za njim, a cesta je bila tod lepša in Selim je znova pognal konje v skok. Razdalja med nama se je začela za hip večati in potem sem ju začel znova dohajati. Sedaj se Selim obrne in začne mériti s samokresom. Grozan je bil, a méril je mirno. Še hip in zagrabil bi bil bričko z roko. Zdajci počí strél . . . moj konj omahne na stran. Skoči še nekoliko potov in se zruši na sprednji nogi. Vzdvignem ga: vzravna se nekoliko in potem zahropivši težko se zvalí z menoj vred na zemljo.

Skočim po konci in začnem dirjati na vso moč, ali bilo je zaman. Brička se je le bolj in vedno bolj oddaljevala; konečno sem jo videl le tedaj, ko je blisek predrl oblake. Gubila se je v dájli in temi, kakor poslednja nada. Poskusil sem kričati; nisem mogel: pošla mi je sapa. Ropot je dohajal slabeje in vedno slabeje, napósled sem se spoteknil ob kamen in padel.

Za čas vstanem.

»Odpeljala sta se! Odpeljala! Izginila!« ponavljal sem glasno in ne vem več, kaj se je tedaj godilo v meni. Bil sem oslabèl, pa čisto sam v nóči in temi in nevihti. Ta satan Mirza me je premagal. Oh, da Kazimir ni šel z očetom, da sva ga oba gonila! In sedaj? Kaj bo? Kaj bo sedaj?« kričal sem glasno, da bi slišal svoj glas in ne pobesnil. In zdelo se mi je, da me vihra zasmehuje in zvižga: »Ti sediš na cesti, brez konja, a on je utekel ž njó!« Tako je bučal veter in se smijal in hihotal. Vrnem se počasi h konju. Iz nosnic mu je vršèl tok črne, sesedajoče se krvi, a živel je še, dihal in obračal v mé gasneče svoje oči. Sédel sem poleg njega, oprl glavo na njegov bok in tako se mi je zdelo, da umiram. A tačas je nad menoj zvižgal veter in se smijal in klical: »On je ubežal ž njó!« Zdelo se mi je časih, da slišim peklenko dričanje óne bričke, leteče v temine s srečo

svojo. In veter je zviždal: »Ušel je ž njó!« Ogrnila me je čudna omedlévica. Kako dolgo je trajala, ne vém. Ko sem se osvestil, bila je nevihta že minila. Po nébu so se podile čede lehkkih, belkastih obláčkov; za njihovimi razmáki se je videla nebeška modrina in luna je jasno svetila. S pólja so se vzdvígale vlažne megle. Mrtvi moj konj, ki se je bil že ohladil, spomnil me je vsega, kar se je bilo dogodilo. Ogledal sem se okoli sebe, da bi razpoznal, kje sem. Na desno ugledam daljne luči v ókni, napotim se torej na óno stran. Pokazalo se je, da sem bil pod Ustrzycami sámimi.

Odločil sem se iti v dvor in se pogovoriti z gospodom Ustrzyckim, kar mi je bilo tem lože, ker gospod Ustrzycki ni bival v dvorci, temveč je imel svojo posebno hišico, v koji je obično prebival in spal. Luč se je še svetila v njegovih ókni. Potrkam na vrata.

Odpre mi on sam in se preplašen zdrhtne.

»Šala!« reče, »kakov si ti, Henrik?«

»Strela mi je ubila konja pod sámimi Ustrzycami. Nisem védel boljšega, nego semkaj iti.«

»V imeni očeta in sina! Pa ti si premóčen, prezébel. Pozno je že. Šala! Zaukažem, da ti prinesó jedí in obleke.«

»Ne, ne! Jaz se hočem takoj vrniti.«

»Ale! Čemú pa ni Hanija prišla? Moja žena jutri ob dveh po pólnoči že odpotuje. Mislili smo, da jo na noč dovedete.«

Odločil sem se, da mu vse razložim, ker sem potreboval njegove pomoči.

»Gospod!« rečem, »pri nas se je nesreča dogodila. Upam, da ne boste tega nikomur povedali, ni soprogí svoji, ni hčeri, ni guvernankama. Tiče se časti naše hiše.«

Védel sem, da on nikomur ne pové, sicer pa sem imel malo nadeje, da bi to ostalo skrivnost; radi tega sem ga rajši pretekel, da bi ob dani priliki mogel stvar raztolmáčiti. Povedal sem mu torej vse, izvzemši, da ljubim Hanijo.

»No, torej se moraš býti s Selimom? Šala! Kaj?« reče mi, ko je bil že vse do konca slišal.

»Tako je. Býti se hočem takoj jutri. Danes pa ju hočem še loviti in radi tega Vas prosim, da mi daste najboljše konje.«

»Loviti ju ni treba. Nista šla daleč. Vozila sta se, vozila po raznih potih in se vrnila v Chorzele. Kam bi neki bežala? Šala! Vrnila sta se v Chorzele: padla sta pred noge staremu Mirzi! Kaj naj bi družega stvorila. Stari Mirza je zaprl Selima v kaščo in gospodično . . . gospodično odvede k Vam nazaj. Šala! Kaj? Pa Hanija! Hanija! No!«

»Gospod Ustrzycki!«

»No, no, sinko moj, nikar se ne jèzi! Jaz ji tega ne štejem v greh. Moje ženske, to je kaj družega. Pa čemú čas tratiti?«

»O! Dà, ne trativa časa.«

Ustrzycki se za hip zamisli.

»Že vem, kako stvoriva. Jaz odidem takoj v Chorzele, ti pa pojdi domóv, še bolje, ostani tu. Ako je Hanija v Chorzelah, vzamem jo in odvedem k vam. Morda mi jo ne izročé? Šala! Rajši govorim précej s starim

Mirzo, prej, nego jo odpeljeva, kajti oče tvoj je silovit človek. Morebiti bi še starega izzval, pa stari je čisto nedolžen. Kaj?»

»Očeta ni domá.«

»Tem bolje! Tem bolje!«

Tu ploskne gospod Ustrzycki z rokami.

»Janek, semkaj!«

Sobar vstopi.

»V desetih minutah konja in bričko. Razumeješ?»

»In konje záme?» rečem.

»Druge za gospoda! — Šala, dragi gospod!«

Molčala sva nekaj časa. Potem rečem:

»Dovolite, da napišem za Selima? Rajši ga pismo izzovem.«

»Čemú?»

»Bojim se, da mu stari Mirza ne dovoli bítí se. Nekaj časa ga zaprè v luknjo in bo mislil, da zadoščuje. A záme je to malo, malo! Ako Selim že sedí v luknji, videli ga ne boste; preko starega se to ne dá, list pa lahko komu pustite. Jaz tudi ne bom povedal očetu, da se hočem bítí. Morda bi on sam starega izzval, a stari ni kriv. Ko se prej midva s Selimom pobijeva, potem bo vse v redu. Pa saj ste menda samí rekli, da se moram bítí z njim?»

»Jaz mislim tako. Bítí se! Bítí se! Za plémiča je to najboljši pomoček, bodisi star ali mlad, to je vse jedno! Komu drugemu: šala! ne pa plémiču. No, le piši: prav praviš!«

Sédem in napišem to-le:

»Ti si ničé! Ta list tí vržem v obraz. Ako ne prideš jutri zjutraj do Wachove kolibe s samokresi, ali s sabljami, šleva si, kar si tudi v istini.«

List sem zapečatil in dal gospodu Ustrzyckemu. Potem sva šla oba na dvorišče. Brički sta bili za naju že pripravljeni. Pred odhodom sámim šine mi misel v glavo:

»Gospod!« rečem Ustrzyckemu, »in ako Selim Hanije ni v Chorzele pripeljal?»

»Ako jo ni v Chorzele, torej je hotel več časa dobiti; noč je, petdeset potov na vse strani in . . . Bog nesí! Pa kam bi jo peljal?»

»V mesto N.«

»Šestnajst milj z istimi konji. Le brez skrbi bodi. Šala, kaj? Torej pojdem jutri v N., še takoj danes; najprej v Chorzele. Rečem ti, bodi brez skrbi!«

Uro pozneje sem bil že domá. Bilo je pozno v noč, zeló pozno in po óknih so bile še povsod luči. Najbrž so ljudje begali po raznih sobah. Ko je moja brička zapopotala pred hodnikom, škripnejo vrata in v vežo stopi duhovnik Ludovik s svečo v roki.

»Tiho!« zašeptne in položí prst na usta.

»Hanija?» vprašam vročnično.

»Govóri tiše. Hanija je že tukaj. Pripeljal jo je stari Mirza. Pojdi k meni, vse ti povem.«

Stópiva v duhovnikovo sobo.

»Kaj se je zgodilo s teboj?»

»Gonil sem ju. Mirza mi je konja ustrelil. Je li oče domá?»

»Vrní se je takoj po prihodu starega Mirze. O, nesreče, nesreče! Sedaj je doktor pri njem. Mislili smo, da ga bo mrtvoud zadel. Hotel je takoj iti izzvat sta-

rega Mirzo. Ne hódi k očetu, moglo bi mu to škodovati. Jutri ga pa prosí, naj ne izzóve starega Mirze. To je velik greh, ali tega ni stari kriv. Selima je pretepel ter ga zaprl, Hanijo pa semkaj odpeljal. Družini je ukazal, naj molčé o tem. Sreča je še, da očeta ni dobil domá.

Pokazalo se je, da je stari Ustrzycki natančno vse videl v duhu.

»Kako je Hanija?»

»Premóčena je do kože. Ima vročico. Oče jo je grozno ozmerjal. Ubogo dekletce!«

»Ali jo je doktor Stanislav videl?»

»Videl in ukazal, naj takoj léže. Stara Węgrowska sedí pri nji. Počakaj me tu. Grem očetu povedat, da si prišel. Razposlal je že za teboj konje na vse strani. Kazimirja tudi ni domá, iskat te je šel. Bog, vsemogoči Bog, kaj se je to zgodilo!«

Tako govoreč odide duhovnik Ludovik k očetu, jaz pa nisem mogel vstrpeti v njegoví sobi in tečem k Haniji. Nisem je hotel videti, o, ne! To bi jo morebiti preveč stalo. Hotel sem se le zagotoviti, da se je res vrnila, da je zopet pod našim krovom, varna, blizu mene, zaklonena pred nevihto in strašnimi dogodki denšnjega dné. Čudna čustva so me pretresala, ko sem se približal njeni sobi. Ni jeze, ni sovraštva, le težko žalost sem čutil globoko v srci in veliko, neizrecno milosrčnost s to bedno nesrečno žrtev Selimove blaznosti. Mislil sem o nji, kakor o golobíci, ki jo je ugrabil jástreb. Ah, koliko ponižanja je morala izkusiti, koliko zasramovanja prebiti v Chorzelah od starega Mirze! Zaklel sem se, da ji ne bom delal ni najmanjših očitkov, ni danes in nikoli ne in da bom z njo tako občeval, kakor bi se nikdar ne bilo to dogodilo.

Baš ko pridem do vrat njene sobe, odpró se vrata in stara Węgrowska izstopi. Ustavim jo in vprašam:

»Ali gospodična spí?»

»Ne spí, ne spí révica!« odgovorí starka. »O, zlati gospodič moj, ako bi Vi vedeli, kaj je bilo tu! Kako je stari gospod rjúl na Hanijo (tu vzdigne stara Węgrowska predpasnik in si začne otirati solze), jaz sem mislila, da bo révica takoj na mestu strepetala. Bila je prestrašena, premóčena, o Bože mili!«

»No, in kako ji je sedaj?»

»Boste videli, gospodič, da napósled obolí. Sreča, da je doktor pri roki.«

Rekel sem Węgrowski, naj se précej vrne k Haniji in naj vrát za seboj ne zaprè. Hotel sem jo videti, ako tudi zdaleka. Gledajoč tako iz temne sobe skozi odprta vrata, uzrem jo, sedečo na postelji, oblečeno v belo nočno odelo. Lice se ji je bilo močno zardelo, očí so ji žarele; videl sem pri tem, da naglo diha. Imela je vročico.

Nekaj časa sem bil neodločen, bi li vstopil, ali ne. V tem hipu me potreplje duhovnik Ludovik po rami.

»Oče te zóve«, reče.

»Duhovnik Ludovik! Ona je bolna!«

»Doktor pojde précej zopet k nji. V tem se porazgovoriš z očetom. Idi, idi: pozno je že.«

»Koliko je ura?»

»Jedna čez pólunoč.«

Udarim se z roko v čelo. Ob petih za rana sem se imel bítí s Selimom.

Ribičeva hči.

Spisal Fr. Gestrin.

(Dalje.)

Čenjeni čitatelj je posnel že gotovo po oblastnem vedenji obeh prišlecev, da sta bila to óna dijaka, ki sta zalázovala Ančiko Vrtačevo do Plavčeve krčme. Tu pa sta izgubila sled ter si sedaj hladila go-rečo jezo s hladnim pivom.

Tudi berač Urbanija se jima je pridružil dobro vedóč, kako usmiljenih srdec so bili tedanji dijaki ljubljanski. Prenašal je voljno vse šale in potrpežljivo poslušal ne ravno ljubeznive priimke, s kojimi sta ga obkladala sinova modric: saj je za plačilo smel zastonj piti. In to tudi ni kar si bodi, kajti Janez Urbanija je pil sila veliko.

V tem pa je sedela Ančika na nizkem stolci v spalnici krčmarjevi. Drobnó glavico je naslonila ob dlan in zamišljeno zrla skozi motno steklo proti nebu. Nevihita je bila potihnula in lenó so se sedaj plazili temnosivi oblaki. Deklè pa je zrlo te oblake in v očeh sta se ji zasvetili blesteči solzi . . . Ali ji je prevzel kes nad denašnjim ravnanjem mlado dušo? — Kdo vé? — Kdo je že gledal v dno deklíškega srca? —

Iz pivske sobe se je čulo divje kričanje. Pivo je omotilo naši vrli družbi tisto mrvico možgan ter jim razvezalo jezike.

Hrup je bil tako velik, da razven tankouhega in razmerno treznega berača nihče ni čul, kako so zaškripala vežna vrata.

Vstopil je mlad, visok, črnolas človek, zavit v temen plašč in se skrbno ozrl po veži. Videč, da ni nikogar, pohitel je oprezno k malim durim krčmarjeve spalnice. S ključem, kojega je bil prinesel s seboj, odprl je tihoma ključanico ter za nekaj trenutkov počival v naróčaji svoje ljubimke.

Bil je Gregorja Kunstlja sin — Adam.

Devi so izginili na mah z obraza tožni oblaki in očesi sta se ji zažarili v rajskem veselji.

»Torej si venderle prišel, dragi Adam! Jaz pa sem že mislila, da se ti je ujelo okó na hčerki sodnikovi, in da si pozabil mene, uboge ribarke,« dejala je z ljubeznivo karajočim glasom.

»Ti se šališ, srce moje! Kako bi mogel gledati za drugimi, dokler mi sevaš ti, solnce moje sreče! . . . Da mi je prebroditi deset rek, prihitel bi na prsi tvoje, kajti dan, ko bi te ne videl, bil bi izgubljen záme, in vest bi mi ne pustila v noči spanca na oči. Saj jaz te ljubim, tako iskreno in véрно ljubim, krasna golobica moja!« Stisnil jo je k sebi. Vróč poljub z rožnih ust dekletovih poplatil ga je bogato za te izraze ljubezni.

Mladenič je odložil plašč ter prisedel k devojki. Luna pa, ki je prisijala izza oblakov, obsevala je skozi steklo dvoje najsrečnejših bitij. A obsevala je tudi pod oknom krčmarjeve spalnice sključeno telesce berača Janeza Urbanije. —

Ko je namreč ta slišal, da so se odprla vežna vrata, bil je takoj prepričan, da je tedaj vstopil bivšega ljubljanskega župana zaljubljeni sin. Ker pa je imel naš berač poleg ostalih tudi to slabo svojstvo, da se je le

prerad brigal za skrivnosti drugih ljudij, ni mu bilo več strpeti v sobi. Izmuznil se je torej iz družbe vinjenih dijakov in nič menj pijanega krčmarja in se splazil za krčmo podokničat. Dasi je tu na vso moč natezal ušesa, mogel je le malo čuti. A iz tega malega je sklepal popolnoma pravilno, da se to dvoje mladih ljudij strastno ljubi, in . . . toda o tem govóri naša povest.

Oblaki, ki so se bili za nekaj časa pretrgali, prevlekli so zopet nebó in zavesili lunine žarke. Dasi je bilo po leti, zabril je precèj hladen veter in berač je čutil, da si bo vender-le moral semtertja kmalu zakrpati ponošeno svojo obleko. A očutilo je tudi njegovo vedno žejno grlo nekako potrebo po pijači, zato je ostavil svoje mesto pod oknom in se zopet zmuznil v krčmo.

Jedva pa je prestopil hišni prag, čul je, da se odklepajo duri krčmarjeve spalnice. Stisnil se je torej za ognjišče in vlekel sapo náse. — Kmalu je prihitela mimo njega z lahnim korakom devojka ter izginila na cesto.

Nekoliko za njo je prišel iz kamre tudi njen ljubimec. Slučaj pa je hotel, da se je baš tedaj vnela nad tlečo žrjavico suha trska in mahoma razsvetlila vso vežo. Prestrašen je zatisnil berač oči in se potuhnil. Mladenič ga je sicer zapazil, a meneč, da spí, po prstih odšel skozi duri.

Ko pa je Janez Urbanija zopet vspregleдал, bil je v veži sam.

Razlagati si ni védel, čemu je v pivski sobi vse tako tiho. A ko je odprl vrata, videl je oba dijaka in krčmarja v ne ravno slikovitih ležah pokojno speče krog praznih vrčev. — Da so mu drugovi pospali, temu Urbanija ni prav nič ugovarjal, ali jezilo ga je, da so vsi ostavili prazne vrče. . . . Takoj pa si je védel pomóči, Krčmar se mu je smilil in ni ga hotel budíti. Zato mu mu je segel v žep, privlekel iz njega ključ do kleti ter si tako priskrbel pijače sam.

Ko pa se je vrnila dekla Urša iz cerkve, spali so v krčmi vsi štirje pivci. . . .

Zlat trak jutranjega solnca, ki je radovédno po gledal skozi okno in oblil krčmarjevo lice, vzbudil je Plavca iz nemirnega spanja. Lenó si je mèl zardele oči in opazivši spéče svoje tovariše izkušal spomniti se večrajšnjih dogodkov.

Na nesrečo Janeza Urbanije je ugledal na mizi ključ do kletí, kateri je on sicer vedno s seboj nosil. Takoj mu je šinilo v glavo, kako je mogel priromati ključ iz njegovega žepa na mizo. Poleg tega pa se je še spomnil, da mu je berač obétal, kako pojde danes na Koroško po svojo dedščino.

Viri nam pripovedujejo, da se je očutil berač neljubo vzdramljenega in kakor bi trenil postavljenega pred duri z naročilom, naj se ne prikaže zopet, dokler ne prinese s Koroškega dedščine in ne poplati uničene pijače.

Z uprav stójično malomarnostjo se je pobral Janez Urbanija iz cestnega blata, osnažil z roko nekoliko svojo obleko in počasi krenil proti mestnemu trgu. V srci mu je vréla jeza in po glavi so mu rojile maščevalne misli. Prišedšemu do rotovža se je razjasnil zaspani obraz. Zahvalno je pogledal z zabuhlimi očmi na pročelje mestne hiše, kjer je bila naslikana med srednjima dvema oknoma v krasni opravi boginja pravice, in od tam proti nebu, kakor bi mu bilo onó poslalo srečno misel. Zavil je potem v Špitalske ulice.

Lice se mu je vidno ublažilo in pozabil je svoje jeze, ko je polagoma korakajoč motril v tržnih lopah na obeh straneh uličinih izpostavljene zdelke, koje so ondu prodajali zlatarji, jermenarji in drugi rokodelci.

Prišedši skozi Špitalska vrata je nadaljeval na móstu svoje motrenje in pregledovanje; a pred križem sredi mostú se ni pozabil pobožno odkriti, da bi se ne dal v zóbe ondotnim trgovcem in ljubljanskim meščanom, hitečim kakor bučéle iz panja v panj na in z lésnega trga, ki se je razprostiral pred na pol sezidano avguštinsko cerkvijo.

Ko je Janez Urbanija, prerivši se skozi množico kupcev in visoke skladišče drv na lésnem trgu, krenil proti predmestji sv. Petra ter iz dalje že zapazil hišico ribiča Vrtača, nabral se mu je obraz znova v resne gubè. In v srci mu je vréla zopet jeza, po glavi pa so mu znova rojile maščevalne misli.

Pospešil je svoje korake in kmalu stopil v ribičevo hišo.

»Dobro jutro, oče Vrtač!«

Začujeno ga je pogledal ribič sedèč na nizkem stolici in vežóč raztrgane mreže; a odgovoril mu ni.

»Dobro jutro Vam Bog daj! Ali Ančike ni domá?« ponovil in vprašal je berač.

»Ribe je nesla na trg; a kaj ti je do nje?« vprašal ga je Vrtač še bolj začujen.

»Nič, prav nič! Lepa je in mlada, in rad jo gledam, zato sem vprašal po nji.«

»No, no, ženil se pri nji pač ne boš?« zavrnil ga je z ironičnim in samozadovoljnim smehljanjem ribič.

»Kaj še? — Ženil? — Jaz ženil? Ha, ha! — Saj se še ne morem, če bi se prav hotel; pri nji že ne!« dejal je Urbanija.

»Res, tebi bi je gotovo ne dal, kakor gotovo te tudi ona neče,« odgovoril je ponosno Vrtač.

»Vém, da mene neče, ker ima že drugega, ki ima kaj pod palcem in ki ni berač, kakor jaz in ni star in grd. . . .«

Ribiču se je vzbudila radovednost. Berač pa spoznavši, da je zadèl ob pravo struno, ni hotel takoj z besedo na dan.

»Katerega ima? — Kdo ti je kaj pravil?«

»Nihče mi ni pravil, ker sem ja sam videl in slišal, kako sta se ljubila, kakor dvoje golobčev in kako sta govorila, da jo bo vzel kmalu, prav kmalu, še pred — krstom . . .« odgovoril je skrivnostno Janez Urbanija.

Ribič je obledel.

»Pred kakim krstom?! Za Boga, govóri! Kdo?! Kje?! — «

»I, pred kákim krstom neki? — Pred krstom Vašega vnuka ali vnučice, ali kar si bodi. — Pošten človek, če jo bo vzel prej in jo tako rešil sramote in kazni. A tudi Vam bo dobro potem in ne bo Vam treba z mrežami kaliti Ljubljance.«

»Kdo jo bo vzel? — Kaj Ljubljance kalli? — Kak krst? — Govóri, človeče!« hitel je ribič od samega strahú in radovednosti nevedoč, kaj govóri.

»Le potrpite, oče Vrtač! Potrpljenje je božje mazilo, pravijo taki, ki kaj vedó, in dobro govoré. Zato pravim, potrpite in poslušajte me. Oče ribič, hudo je človeku, če že ni imel tri dni gorke žlice v ustih, kaj ne? Zato pa pravim, da je meni hudo, da me slabosti obhajajo, in da bi mi Vi, dobri oče, lahko pomagli ter mi dali majhen dar. Večno Vam bom hvaležen, in kadar bom umrl, izgovoril bom Bogu bobro besedo za Vas.« —

Ribič je odhitel z mrzlično brzostjo v sobo, prinesel iz omare nekaj drobiža in ga vrgel beraču v nastavljeni klobuk.

Ná, a sedaj govóri, prosim te, govóri!«

»Bog Vam bo povrnil, dobri Vrtač, jaz Vam ne morem nikdar. Bog Vam bo povrnil, ker ste reveža rešili gotove smrti,« hlinil se je berač spravljaje darovani denar v žep. — »Jaz pa sem Vam iz srca hvaležen za dobroto, zato pa me poslušajte!«

Počasi je sédel Janez Urbanija na stópnice, vodeče v klet, in jel razkladati staremu ribiču, kar je videl in slišal sinočnji večer.

Vender nam poročajo viri, da je berač videl in slišal celó več, kakor pa se je godilo in govorilo v istini. — —

* * *

Ančiki ni hotelo tisti dan v glavo, zakaj je njen oče tako zamišljen in osoren. Strašne slutnje so ji krčile mládo srce. A molcé je šivala v sobi pri oknu ne hoteč, da moti očeta v premissljevanji.

Ko pa se je približal večer, ozrl se je Vrtač skozi okno, poveznil klobuk na glavo in odšel iz hiše.

Na pragu se je ozrl še jedenkrat in zaklical s trdim glasom:

»Danes pridem pozneje, Ana, počakaj torej z večerjo!«

Deklè je odgovorilo le kratko »z Bogom!« in žalost, ki ji je ves dan stiskala mlado dušo, prisilila ji je svetle solze v oči. Ubogi devojki je bilo tako težko pri srci, oh, kako težko! . . .

Ko se je Ančika zopet zavedela, bilo je že temotno po sobi. Ura na stolpu sv. Nikolaja cerkve je odbila sedem. Vzdrhtelo je ubogo dekletce, zavilo se v ruto in odhitelo proti Pisanim vratom v krčmo Tomaža Plavca.

Ondu, kjer stoji dandanes sv. Florijana cerkev, čepela je za naše povesti lesena senica. Hiteč mimo nje ni opazila Ančika, da prežé izza ogla senice nánjo zelenkaste oči berača Janeza Urbanije. —

Jedva je Ančika v pozdrav poljubila že čakajočega jo Adama, začulo se je iz veže glasno kričanje.

Ko je namreč Urbanija videl, da hití Ančika proti Pisanim vratom, poklical je Vrtača, ki je bil s tremi

mladimi in krepkimi ribiči skrit za senico. S koli in noži oborožena petorica je sledila dekleta. . . .

Ugledavši nepričakovane goste je prebledel Tomaž Plavec. Ali takoj se je zopet zavedel, in ljubezniv, toda prisiljen smehljaj se mu je zazibal krog obratih ust.

»Dober večer! Prosim . . . !«

»Kje imaš Ano, zapeljivec?!« zakričal je ribič prekinivši mu govor.

Hipoma se je Plavec izpremenil. Obrvi so se mu naježile in divje je gledal. Videti je bilo, da mu je ostalo v žilah še nekoliko óne vroče krvi iz mlajše dóbe njegove.

»Kdo je zapeljivec?« zakričal je besno in skočivši k ognjišču zagrabil debelo poleno.

»Ti, slepar peklenski!« začul se je hripav krik iz izpitega grla Janeza Urbanije, in grčav kolec je priletel s toliko silo krčmarju na glavo, da se je zgrudil nezavesten na tla. . . .

Tisti hip so se odprle duri do pivske sobe in v vežo so privreli štirje pivci dijaki. Zaužita pijača jim je pripomogla kolikor toliko do sicer ne male srčnosti. Odtrgali so si bili že v sobi od stolov vsak po jedno nogo ter s tem orožjem, ne brineč se za vzrok pretepa, jeli biti se z ribiči.

Težko je določiti, koliko časa bi bil trajal ta pretep, da niso vpitje, kletev in udarci privabili v krčmo vožárjev, ki so baš takrat dokončali svoje delo na lesenih hodnikih ob tedanjem in sedanjem Vožarskem poti.

Uporabiti jim je bilo treba vso hladnokrvnost in zgovornost, da so napravili mir in razdružili besne pretepalce.

Povrnivši se iz pivnice, kamor so zopet odvedli dijake, uzrli so na tleh poleg ognjišča v krvi teló krčmarjevo. Tomaž Plavec je bil — mrtev.

A tudi z ribičem Vrtačem ni bilo dosti boljše. Ljubezzen do hčere in srd do njenega ljubimca in zapeljivca sta ga omamila popolnoma. Ne mené se za tepež, hotel se je preriti do spalnice krčmarjeve, in — to mu ni bilo na dobro. Nebrojni udarci, ki so bili morebiti namenjeni drugim, padali so na njegovo staro teló in ga porušili na tla. Onemogel se je priplazil do stópníc v klet, kjer je sedé čepel stisnen v kot in težko hrópel. Med ustnami tiščal krvave pene. . . . Vožárji in ribiči so mu priskočili na pomoč. . . .

V tem pa je Janezu Urbaniji, ki se je med tepežem skrbno skrival za omaro, prišlo na misel, čemu je s svojimi drugovi pač prišel danes v krčmo. Pohitel je torej do vrat krčmarjeve spalnice in jih siloma vlomil. A spalnica je bila prazna in okno na iztežáj odprto.

Berač je stopil v sobico, brskal nekaj trenutkov pod pósteljinim vzglavjem in po polici nad vrati in potem izginil skozi okno.

Od tedaj ga nihče več ni videl v Ljubljani. . . .

(Konec prihodnjič.)

Junak na megdanu.

(V hrvaško-srbskih národnih pesmih.)

»Sve hrvaške sokolove
Siedi starac opieva
Uz guslice javorove,
Uz preslicu mlada dieva.«
H. H.

Pesem je že od nekdanj hrvaško-srbskemu národu zvesta tovarišica in mila pouzdanica v veselji in v žalosti. Ona je veren izraz njegovih mislij in čustev; ž njo si je uresil on svojo minulost, okitil junaštva svoja in zmage. To niso veličanstveni spevi zvišenega pesniškega duhá, nego samó jednostaven, preprost izraz národove duše. Vender ravno ta primitivni národni ukus daje národni pesmi pravo, neprecenljivo vrednost v hrvaško-srbski umetni literaturi, ker po nji dobiva ta národni značaj, izpreminja se v národno in národu razumno. To so tudi uvideli, posebno v novejši čas, znameniti možjé, in začeli so proučavati, in nabirati to dragoceno cvetje národovega duhá, katero je do sedaj cvetelo skrito samó v preprostem národu.

Národne pesmi je Vuk razbral na dva dela: na moške ali epske, in na ženske ali lirske pesmi. Po vsebini se delé epske pesmi na štiri perijode, katerih si pa jaz izberem samó tretjo, ker vánjo spada za národni život zeló značilen dogodek, namreč navala Turkov, s katerimi je junaški národ hrvaško-srbski započél krvavo borbo — na življenje ali smrt — pa zato je tudi ta dóba junaška dóba hrvaško-srbskega národa. V tej dóbi se je národno življenje znatno izpremenilo, in z življenjem tudi pesem, verni izraz národove duše. Namesto tihega,

preprostega národnega življenja, katero opevajo pesmi prve perijode, razvílo se je v tretji burno življenje junaško, a pesem sáma se je prestvarila v resnejšo in zanimivejšo od prejšnje, kateri je predmet jednostavnejši in bajesloven. A da se je junaštvo v tretji perijodi tako izticalo in cénilo, jasno je s tem, da je bil národ prisiljen bojevati se s svojimi sovražniki. Naravno, da se je tedaj junak zeló spoštoval, da je bil meč bolj cenjen od peresa in da so se z junaštvom ponašali tudi najimenitnejši ljudje. Zató pa tudi slaví národ junake svoje, vojskovodje, hajduke in uskoke za svoje osvjetnike, branitelje nedolžnosti, resnice in pravice. V národnih pesmih o pojedinih junakih in o njih junaštvi nahajaš mnogo prekrasnih epizod, katere se menjavajo s prirojenim národnim pripovedovanjem in z epsko obširnostjo ter sámo pesem krasé in jo delajo ugodnejšo in zanimivejšo. Jeden najlepših in najzanimivejših momentov v národni pesmi je gotovo 'junak na megdanu'*), kateri nam ona večkrat prekrasno prikazuje.

Junak na megdanu je zeló lepa črta iz národnega življenja óne dóbe, ko je vsemu Balkanu zašlò solnce vsake omike, a gosta temà prekrila nesrečno usodo mu-

*) Megdan, mejdan = dvobój.

čeniškega národa zaradi neprestanih napadov krvoločnih Turkov. Prekrasen je to pojáv, kateri nam svedoči, da junaški národ hrvaško-srbski ni hotel kukavne glave položiti pod turški meč, ni hotel pozabiti na vero in na junaška dela očetov svojih, nego da je še tudi tedaj bilo junakov, kateri so branili ,krst svoj častni i slobodu zlatnu'. Ta junaški značaj odseva tudi v njegovih obljubljenih národnih junakih, kateri so se odlikovali, ko je bilo treba braniti tlačeni národ, pogažene pravice in osvetiti sramoto in nedolžnost.

Povsod, kjer se je razvilo junaško in viteško življenje, nahajamo megdane. Ali v hrvaško-srbskih národnih pesmih se nam prikazujejo v posebno lepi sliki, zato, ker daje pesem junakom lepe in plemenite motive in jih vzvišuje nad proste razbojnike in morilce.

Povod pozivanju na megdan se je nahajal v ónih burnih časih, ko sta odločevala samó turška sila in krvavi meč, prav lehkò. Najnavadnejši vzrok megdanu sta krvoločnost in nasilje turško, vendar često tudi zavist zaradi slave ali junaškega glasú. Vse to grení národnemu junaku življenje in mu ne daje mirú, četudi sluti, da bode pri tem padel. Junaški njegov ponòs mu ne dovoljuje, da bi mu bil kdo jednak na junaštvu, prositbi ali v čem drugem; vendar največja sramota bi bila sínu, bratu ali pobratimu, če ne bi osvetil svojcev in sovražniku povrnil ,šilo za ognjilo'. Mržnja med dvema tekmečema ali pa med protivnikoma videla se je pri vsaki priliki, a vrhunec ji je bil megdan, kjer se je videlo, kdo je junak, kdo kukavica, po óni národní pesmi:

»Na muci se poznaju junaci,
A međ konji, konji vilenjaci.«

Sam kraj, kjer je bil megdan, kaže junaški njegov značaj. Niso se borili podlo iz zasede, nego junak proti junaku. Sploh se boré na planem pólji, pred mestnimi vrati, celó v sredi sovražnikov, od svojcev ostavljen, bjeje pravi junak megdan. Junak se pa nikdar ne borí s slabšim od sebe, nego z junakom sebe vrednim. Zato pravi národna pesem:

»Al sramota za dobra junaka
Sa ženama mejdan dijeliti.«

Neizbrisna sramota bi bila njemu, kdor bi tekmeča svojega premagal z zvitostjo ali pa s prevaro; takov zločin so maščevali premagančevi potomci. Sramota je tudi, pozvancu izostati od megdana; če je junak zaradi kakega važnega vzroka ali pa bolezní preprečen, mora si poiskati namestnika, često pobratima svojega, ali pa katerega sorodnikov. Večkrat se ponudi več junakov, da se boré namesto svojega gospodarja, poglavarja ali prijatelja; tedaj je odločevalo metanje kópja, ali pa streljanje. Oni, kateri je najdalje vrgel kópje, odšel je na megdan. Tudi Turki se često jako pošteno in lepo ponašajo, vendar je to največ redkost; navadno se opaža pri njih lokavost in nevernost.

Zeló značajna za junaka sta njegova obleka in orožje. V prikazavanji tega momenta iz junaškega življenja daleč zaostajajo za pesništvo vse druge umetnosti, samó pesniku je móči nam to prekrasno slikati; a národna pesem more v tem celó služiti umetni za ogledalo.

Z živimi barvami riše nam ona junaka, pripravljajočega se za »megdan«, obleko njegovo in orožje.

Često je obleka presijajna in prebogata; vendar znamo, da so bili národní junaki, vojskovodje, kapetani, hajduki, osobito harambaše, res lepo in bogato oblečeni po iztočnem običaji, ker so bili v tako tesni zvezi s Turki. Na svileni srjaci je bila modra ,ječerma' (telesnik), na tej ,dolama' (gorenja suknja, čez katero se prepaše pas), sploh s tridesetimi zlatimi gómbi, v katere so bili često vdeleni dragi kamenci. Na ramenih mu je visela bogata, z zlatom obrobljena suknja, katero so nazivali časih ,bugar', časih ,divan-kabanica'. ,Čakšire' (hlače) bile so obično obšite z ,zlatnom srmom' (zlatimi strunami). ,Samur-kalpak' (kapa od krzna sibirski kune ali sobola) z zlatimi kitami (Quasten), ,čelenka' (pero od srebra) kitili so junaku glavo. Vendar časih to bogato obleko zamení obleka od proste volčje kože, risovina ali pa samurovina, posebno, kadar je treba prestrašiti sovražnika. Tako nam pesem na nekem mestu popisuje obleko Kraljevića Marka:

»Na njemu je ruho strahovito:
Risovina i samurovina,
A na konju sama medvjedovina,
Bojno koplje vukom pokrojeno,
Samog češ se ruha preplašiti ...«

Razven lepe obleke se odlikuje posebno lepo orožje, katero si je junak priboril navadno na megdanu. Takovemu orožju spominja národna pesem večkrat zgodovino, čegavo je bilo in kdo je je napravil. Lepo in glasovito orožje kakega znamenitega junaka se zeló čísla; oče ga kot najdragocenejšo svetinjó ostavlja svojemu sínu, pobratim pobratimu, tako potuje orožje iz róke v róko. Po mnoga mesta nam opisuje národna pesem lepoto in dragocenost junakovega orožja, tako tudi sabljo Kraljevića Marka:

»... na njoj su tri gojtana zlatna,
A na njima tri kamena draga,
Te se uz nje vidi putovati,
U pò noći, kada zviezde nema,
Kano u dan, kad' ugrije sunce.«

Ravno tako se spominja tudi o sablji Jakšića Todorá, da je bila s tremi zlatimi ,palčaki' (držaji), olepšana z dragimi kamenci, vredna ,tri careva grada'. Razven sablje, katero zove národna pesem sedaj ,šamljanka', sedaj ,krivošija', ima junak ,ubojito kópje' (sulico), ,perni buzdovan' ali ,topuz' (Streitkolben), ,strelice' in drugo orožje, n. pr. nože, katere národna pesem imenuje: ,guje iz potaje'; nekateri junaki imajo tudi puško, samokrese, s suhim zlatom okovane in po več tisoč cekinov vredne.

K tej sijajni opremi pripada tudi najvernejši drug junakov v vsem življenji, najpouzdanjša podpora v vseh nevarnostih, in v najodločnejšem času jedina rešitev — konj. Junak na megdanu, pa brez konja, sokol je brez peroti. Zato pa vlada tudi tolika ljubezen med junakom in konjem njegovim. Njemu junak odkriva svoje srce, njemu toži nesrečo svojo, on ga objema v zmagi, zaklinja v nevarnosti, ž njim se veseli in pije rujno vince. Podkáva ga s srebrom, zauzda ga uzdom pozlačenom', a hrani ga ,bjelicom pšenicom i djete-ljinom travom'. Ali gorjé konju, ako ga v odločen čas izdá, junak mu izkoplje oči, polomi mu vse štiri

noge in hrani ga čemerikom travom'. Čim večji junak je kdo, tem boljšega konja ima. Ko opazi konj kako nevarnost, poče nogom o zemljicu tuči, da opozori svojega gospodarja.

„Sukob“ junakov je vrhunec in glavni moment vse pesmi, a ne končuje se tragično, kakor bi pričakovali zaradi izdajstva, nevere in moči, nego obično z zmago pravice in junaštva. Na razen način se junaka sukobita. Često se pobijeta tekmeča pri kaki svečanosti, n. pr. na svatbi, navadno pa pred vso vojsko. Sestaneta se na dogovorjenem mestu. Tam si v obče postavi Turek šator, pred šatórom zabode kópje v zemljo, za kópje priveže konja in v šatóru pije rujno vince, dokler ne pride tekmeč njegov. To daje pravi junaški značaj in megdanu lepše lice.

Junaka se bijeta navadno samá, brez prič, vender se dogodi, da pripeljeta s seboj na megdan pouzdano spremstvo. Megdan se vrši čisto po pravilih modernega dvoboja, tu so priče, določeno orožje, vender se navadno borita na nastopni način:

Junak, pozvan na megdan, stoji na svojem mestu, a njegov protivnik meče prvi kópje, katero ta s sčitom, buzdovanjem ali pa z okretanjem odbije. Prva navala

je navadno brezvspešna. Ko to boréča se junaka vidita, napadeta jeden drugega z mečem. Ako sta dobro v orožji izurjena, bodeta prej polomila meče, nego ranila drug drugoga. Še z buzdovani poskusita, potem pa zgrabita jeden drugoga in se počneta „hrvati“ (boriti). Tu navadno odločuje fizična moč. V najodločnejši čas, ko se že oba zapénita s krvjo, dopušča pesem, da zmaga pravica. Kadar je junak v nevarnosti, pozóve v pomoč „posestrimo vilo“, ali mu pa dojde kaka nenadejana pomoč ali sreča, on pobije protivnika in s tem dobiva pesem najboljše efekt.

Junak vzame premagancu obleko in orožje, ne toliko iz pohlepe do blagá, kakor za pričo svojega junaštva, s katerim se potem ponaša pri vsaki priliki. Za pravega junaka je največja sreča, kadar mu je móči opasati sabljo protivnika svojega, posebno če je bil ubiti velik junak, ker se v národu cíni junaštvo in poštenje nad vse drugo posvetno blagó, toda imena junakov in njih junaštva so ovenčana v národni pesmi na slavo vsemu potomstvu, a njih spomin ne bode nikdar izginil, njih junaštva se bodo spominjala »dok bude pjesme i gusala!«

Janko Barli.

Knjige „Maticе Hrvaške“ za leto 1886.

Roncem meseca julija je razposlala »Matica Hrvaška« društvene knjige za leto 1886. članom svojim. Ker nam ni bilo mogoče prej knjig prečitati, zato prinese »Slovan« zdaj, akoprem že nekoliko kesno, izvestje o knjigah »Maticе« in se nadejemo, da s tem ustrezemo čitateljem svojim, katere izvestno zanima zvedeti, kakó delujejo naši najbližnji brati Hrvati na književnem polji. »Matica Hrvaška« je postala res središče hrvaških književnikov, okoli katere se zbirajo ter tekmujejo z dušnimi proizvodi svojimi.

Matičini člani so dobili letos po sedmero knjig, raznovrstne, izborne vsebine in človek ne vé, po kateri bi segel najprej. Tu nahaja vsakdo záse primerne in za svoj ukus zanimivega berila. Knjige nam je razločiti v dva oddelka: v leposlovne (3 knjige) in poučne (4 knjige) vsebine.

Izmed leposlovnih knjig sézimo najprej po nedosežnih pripovedkah hrvaškega ljubljenca: »August Šenoa«. Sabrane pripovedi. Svezak peti. Zagreb. Tisak Dioničke tiskare. 1886. 8., 277 str. — Ta zvezek se pričinja z mično pripovedtjo »Karamfil sa pjesnikova groba« (1—49 str.), katero bode vsak Slovenec z velikim zanimanjem čital, kajti to je nežen književen spomenik našemu največjem pesniku. Šenoa nam šaljivo pripoveduje svoje potovanje s svojim prijateljem Albertom, takrat ponemčenim dijakom, sedaj odličnim rodoljubom dr. M., za počitnic v prijazni Kranj. Tam je dobil od Nežice, daljne sorodnice Albertove tete, divne poezije nesmrtnega Preširna, katere so toli na njega vplivale, da se je otrešel vse poprejšnje romantike. Zvedel je tudi mnogo zanimivih črtič o pesnikovem življenji iz ust njegovih znancev, ki so s Preširnom občevali. To mu je veliko pomagalo,

da je lože zazumel pesmi. Z Albertom in Nežico je obiskal tudi Preširnov grob, kjer se je z Albertom, katerega je s pomočjo Neže že pridobil slovenstvu, pobratil, od Nežice pa dobil »karamfil« (klinček) z pesnikovega groba. Bodi nam dovoljeno, da ovi razgovor navedemo doslovce.

Albert izpregovori, prejemši tudi »karamfil«: »Neboj se Nežo, od tebe sam naučio, da sam Kranjac, Slovenac, i vjeruj mi, to ću i ostati, dok bude u meni duše. Dà, pobratime,« reče Šenoi, stisnivši mu roke, »na ovom svetom mjestu, pri ovom slavnom grobu, zakunimo se, ti Hrvat, ja Slovenac, da ćemo ostati vjerni sinovi svoga plemena.«

In Šenoa: »Dà, Alberte, kunimo se, da nas neće nikako zlatno mito odkinuti od našega stabla, da ćemo s njim dieliti sve jade, zanj se boriti za celog našeg života; da ćemo dizati s drugimi poštenjaci domovinu iz robskoga praha. Ni jedno zlo neodvrati nas od toga; bit ćemo čestiti ljudi, a učit ćemo i svoju djecu, da budu vrla i čestita. Služit ćemo velikoj ideji Slavenstva do svoga groba.«

»Hoćemo, svjedokom budi nam Bog na nebu, ovo divno slovensko gorje, slavni pjesnik u grobu.«

Kesneje sta se oba zaljubila v Nežico, zlagala nji v čast pesmi, katere sta si po noči deklamovala. A tekmovala sta v ljubezni pošteno. Nató skleneta nekaj dní odpotovati, da bi potem deva sama odločila, katerega si je izvolila. Obiščeta divno Gorenjsko, Bled, Bohinjsko jezero in slap Savice. Domóv se vrnivši najdeta Nežico na mrtvaškem odru. Bila se je prehladila ter nagloma umrla, a pred smrtjo še rekla, da pozdravlja Hrvata in naj hrani njemu toli drage Preširnovе poezije, ki so bile iz pesnikovih rok samih podarjene Albertovi teti. — Zaradi

tesnega prostora ni nam móči navajati vseh lepot krasne pripovedi; želimo le: Slovenci, čitajte jo sami! (To izvrstno delo je tudi za »Narod« na slovenščino preložil I. Naglič.)

Druge pripovedi so še: »Pruski kralj« (52—71 str.), karakteristična črtica iz zagrebškega mesta; »Turci idu« (73—135 str.), lepa humoreska in »U akvariju« (137—277 str.), kjer je izborno opisano slikovito življenje kopeki na »Dobrni«.

Druga knjiga — zabavne knjižnice svezak 82—89 — je: »Pod starimi krovovi«. Zapisci i ulomci. Napisao Ksaver Šandor-Gjalski. Ciena 75 nč. Zagreb. Tisak Dioničke tiskare. 1886. 8., 199 str. — Mladi in daroviti pisatelj nam podaje lepo vrsto črtic, kakor: Illustrissimus Battorych, Diljem Brezovice, Roman portreta, Na badnjak, Na groblju, Plemenitaši i plemiči, Na Januševo in Mlin kod ceste — kjer nam verno slika življenje hrvaških plemenitašev koncem minulega in začetkom sedanjega veka. Tu opisuje sebesno Batoriča glavno osobo in njegov dom v Brezovici. Od teh črtic so bile tri že priobčene v »Vienci« in »Hrvatski Vili«.

(Konec prihodnjič.)

Prošnja za národno blago.

V zadnjih letih se je po naših novinah in v naših društvih med vsemi slovstvenimi potrebami malokatera naglašala tako pogostoma in glasno, kakor se je rado govorilo o potrebi, da zberemo, ocenimo ter vredno izdamo svoje národno blago. To spoznanje je rodilo željo, poprijeti se tega posla kar najhitreje. Ni moj namen preiskovati in razlagati, zakaj nismo do današnjega dne prišli dlje, kakor samo do želje. Koliko je tega kriva naša borba za národni obstoj, koliko drugi faktorji sploh, to se bo pretresovalo o svojem času drugod.

Kakor marsikateri drugi Slovenec, tako je tudi podpisanec že več časa gojil to željo. Pa zastonj je čakal, da bi se bil tega tako potrebnega posla lotil kak mož, ki tako delo razume in zna. Zdi se, da je čakanja že dovolj. Pisalec teh vrstic je torej sklenil, sám se oprijeti te važne naloge in jo rešiti po svojih močeh, kolikor mogoče kmalu. Nikakor mu ni neznan, da je treba za to ogromnega znanja, katerega njemu manjka; ali razmere naše so že take, da se korenjaki z močnimi pleči radi umikajo in da morajo šibkejši pomagati napeti svoje sile. Ako ne bomo mogli podati obširnega, dovršenega slovstvenega komentara vsaki pesmi, pravljici, pripovedi, vraži . . ., izkušali bomo vsaj s kritično izdajo raziskovanje in učenje našega ustnega slovstva kolikor toliko pospešiti in olajšati.

Podpisanec namerava torej urediti in izdati vse národno blago, kar ga more dobiti po tiskovinah in rokopisih. Pri tem se noče omejiti na kako posamno deželo, kjer bivajo ljudje našega jezika, ampak razprostrl je svoje mreže na vse kraje, koder živi národ slovenski. Oziral se bo na beneške, ogrske in hrvaške Slovence ravno takó, kakor na kranjske, štajerske, koroške in primorske. Nekaterim seveda ne bo po volji, da národno blago kajkavsko porivam k blagu drugih Slovencev. Ali s tem še nikakor ne zahtevam, da bi opustili Kajkavci hrvaščino, katere so se danes več ali menj poprijeli in ž njo pomešali tudi svojo domačo govorico. Saj je vkljub velikemu vplivu hrvaščine kajkavski govor vendar ostal do današnjega dne v svoji strukturi še zmerom slovenski! To zadoščuje, da vemo, kako nam je v tem primeru ravnati. Ustnemu slovstvu hrvaških Slovencev ne smemo torej zapirati vrat v naše zbirke, posebno če še pomislimo, da se Hrvatje sami dandanes nekako izogibajo vsemu, kar je kajkavsko in bi se pri bodočih hrva-

Pisatelj jih je nekoliko popravil, pridejal jim je še pet novih in lep uvod. Gjalski je pravi mojster v opisovanju národnega življenja. »Vienac« pravi: ». . . Sad je i ovaj kraj, i ovo naše Zagorje našlo svoga Bret-Harta, i mi iztičući (poudarjajoči), da je to prvi izveo Šandor-Gjalski, veselimo se tomu pojavu i srdačno čestitamo piscu, koji sigurno s te staze odstupiti ne će.« (»Vienac« l. 1887, str. 459). — Mimogredé bodi še rečeno, da je od istega pisatelja v letošnjem »Vienci« tiskana lepa pripoved »Janko Borislavić«.

Tretja knjiga — 90—92. zvezek zabavne knjižnice — je: »Ksanta«. Pripovijeda Ivo Vojnović (Sergij P.) Cijena 75 nč. Zagreb. Tisak Dioničke tiskare. 1886. 8., 196 str. — Mladi pisatelj Ivo Vojnović, ki je doslej skrivajoč se pod imenom Sergij P., napisal leta 1884. črtice »Perom i olovkom«, riše v tej pripovedi življenje iz slavnega, starodavnega mesta Dubrovnika. Hrvaški kritiki so ga pred leti opozarjali na mnogo nedostatkov. Nu v zgoraj imenovani, lepo zdelani ter po življenji posneti pripovedi je krenil pisatelj na nov, po kritikih označen pot, katerega izvestno ne bude več ostavil.

ško-srbskih zbirkah národnega blaga Kajkavcem utegnilo v tem oziru goditi tako, kakor se jim godí gledé jezika pri velikem akademiskem »rječniku«.

Kaj pa si mislimo z besedo národno blago? To, čemur sicer pravijo tudi ustno ali tradicijno slovstvo, ki obsega vse, kar pomaga spoznavati in preiskovati »dušeslovje« kakega národa, ali kakor današnji radi pravijo, »demopsihologijo« njegovo. V novejšem času se rabi za národno blago in učenje o njem pogostoma angleška beseda folklore, nauk ali vesti o národu. Folklorista ne zanima samó národna pesem, pravljica, pripovedka, uganka, vraža, národni pregovor, rék in zagovor, — on pazi tudi na šege in običaje, na národno pravo, národne igre, národno medicino in vremenska pravila kmetova; tudi kletvin in národnih anekdot ne zameta.

Veliko tega blaga je pri nas že zapisanega, nekaj že natisnenega, ali še mnogo več ga je v národu skritega. Vsakatera zbirka takih stvari, naj se pozdeva še tako popolna, nikdar se ne bo mogla imenovati dovršene. Naša dolžnost pa je skrbeti za tó, da jo dopolnimo.

Program, katerega si je podpisanec napravil, je potem takem grozno obširen; ali popolnoma si je v svesti, da se z dobro voljo in pomočjo svojih rojakov dá srečno izvesti posebno gledé realne strani ustnega slovstva, to je, gledé pesmi, — pravljic, pripovedi, anekdot, — pregovorov in rekov, — vraž, zagovorov in kletvin. Formalna stran národnega blagá, obsegajoča šege in običaje, katerim smemo v nekih obzirih prišteti tudi národno medicino, národne igre in seveda národno pravo, — ta stran je težavnejša in potrebuje več časa za opis, kakor prva. Dasi si jo hočemo ohraniti za poznejši čas, upamo venčar, da bomo v kratkem času mogli stopiti pred svoje rojake z navodom, kako imajo take stvari zapisovati in popisovati.

Izdaja vseh teh raznovrstnih oddelkov národnega slovstva mora biti kritična, to je taka, kakeršno zahteva metoda filološke vede. Temu načelu se pač noben trezno misleč človek, ki vé, kaj je národno blago in čemu se zbira, ne bo protivil in mu ugovarjal. Žalibog se posebno pri starejših zapisih in prepisih to načelo ne bo dalo strogo rabiti, ker so ga zapisovalci zanemarjali in nam dandanes ni več mogoče, kontrolovati jih povsod. Pred vsem drugim se zahteva,

da je vsak zapis kolikor se dá natančen in vesten. Zapisovalec naj napiše vse to in samo to, kar se mu pripoveduje ali poje, naj ničesar ne prenareja, prideva in izpušča, gleda naj dalje, da se kolikor mogoče poslužuje tudi tistih besed in oblik, v katerih se mu kaj pripoveduje; narečju posebne glasove naj zaznamuje s posebnimi znamenji. Pazi naj na naglas in zaznamuje naj vsaj zlog, kateri je naglašen, ako sicer ni va jen, naglas podrobneje razločevati. Pesmi naj se zapisujejo, kader jih kdo poje; ako le mogoče, naj se tudi melodija izkuša ujeti. Naše pesmi se vsikdar pojó, nikdar ne recitujejo Sam sem se prepričal, da mi je pevka, narekova je neko pesem, pet vérzov prevrgla in dva izpustila; ko sem jo pa prosil, naj mi isto pesem zapoje, je tistih pet verzov prav pogodila in tudi izpuščena dva mi je zapela.

Marsikomu se bo čudno zdelo, zakaj terjamo tako natančne zapise, da hočemo najti v njih celo vse dijalektične posebnosti zaznamenovane. Vsak proizvod narodnega slovstva smemo imeti v resnici za narodnega le tedaj, ako ga ohranimo v tisti obliki, v kateri smo ga zajeli iz bistriga potoka narodnega življenja. Tega ne zahtevamo zategadelj, da bi morda pripravili dijalektologom slovenskim nekaj gradiva. Spremenjena oblika, le malo prenarejena vsebina nam brani, proizvod do dobrega spoznati in oceniti; taki proizvodi so podobni hinavcem v življenji. Dozdevajo se nam prijetni, dobri in vendar napósled, — žalibog navadno prepozno spoznamo, da smo jih napak sodili, da smo jim preveč verjeli. Vestni zapisi pa nam lahko pomorejo, sestaviti zgodovino tega in onega proizvoda, morejo nam pokazati pot, po kateri je prišel v kraj, kjer ga je zajela zapisovalčeva roka; morda nam tudi povedó, odkod je in kedaj je začel svoje potovanje po naši domovini, v našem národu.

Kakor o pravljicah, pripovedih in drugih v nevezani besedi sestavljenih stvaréh, velja to sevéda tudi o pesmih, in sicer v še večji méri; njim je gibčnost, vsem proizvodom svoja, nekoliko omejena, vendar ne popolnoma odvzeta; oblika jim je z metrom in melodijo več ali menj okamenela in se ne spreminja tako zlahka kakor na primer v pravljici. Ravno zato nam bo natančen zapis včasí znal namigniti, kam naj gremo, da najdemo početek pesmi. Dijalektolog ne bo pesmi za svoje razprave nikdar brezobzirno porabljal, in kakor mene izkušnja uči, stori najbolje, ako jih popolnoma pušča na strani, če ima drugega gradiva na razpolaganje. Zahtevanje natančnih zapisov torej ni kaka muha jezikoslovcev, češ, to hočejo, da dobé spet par orehov za svoje čeljusti, — osnovano je mariveč na pojmu narodnega blaga sploh. To se mi je zdelo potrebno povedati, ker vém, kako napačne misli imajo pri nas nekateri, ki bi se tudi radi glasili v stvaréh, katerih ne umejo.

Kar izmed narodnega blaga najprej pride na vrsto, to so národne pesmi. Zbirka bo obsegala vse, kar mi je pri stopnega. Da nesramnih stvari ne bom vsprejel, mislim, da ji ne bo nič škodilo; saj so šele nedavno s tujine prinesene in so navadno tudi tako oblečene, da Bog pomagaj! Dobro sicer vém, da mi strogi moralisti bodo očitali, da preveč podajam. Ali zbirka ne bo za otroke in ne za mlečnozobo mladino; tudi národ naš ne poje vseh pesmi pred otroki. Da v tem oziru ne bom vsem ustregel, vem torej že naprej, ali to me ne moti!

V pesmih pridejo najprej na vrsto tiste, ki so pripovedne vsebine: balade, romance, legende; pravih junaških pesem žalibog nimamo. Objavile se bodo za temi lirične pesmi z ozirom na razne strani njih mnogovrstnosti: take, ki jih poje mati otroku pri zibelji; take, v katerih si izražata mladenič in deklé svoje hrepenenje in želje, veselje in žalost, ljubezni sladkosti in bridkosti; take, v katerih toži človek svojo izgubo. Tudi tiste bodo vsprejete, ki se pojó o posebnih prilikah: na ženitovanji, pri plesu, v veseli vinski družbi — o raznih letnih časih, n. pr. o božiči, o novem letu, o sv. treh kraljih, o pustu, o veliki noči, o sv. Jurji itd. Ne bodo pozabljene tudi pesmi, ki se pojo pri delu, o žetvi, o trgatvi, — take ki jih pojejo razni stanovi: kmet, delavec,

pastir, rokodelec itd. Otroče pesemce, ki jih pojó ljubi otročiči pri igri in sicer, se ne bodo prezrle; tudi tiste, katere je sprožil národni humor, dobé svoje mesto.

Za pésmimi se upam lotiti národnih pregovorov in ugank.

Da ustrezem želji, naj bi bile vse te zbirke kar se dá popolne namreč: za to se obračam s temi vrsticami na vse rodoljube, naj mi pošljejo, kar imajo zapisanega, — naj zapišejo, kar morejo, ako se jim prilika ponuja! Še se najde marsikako lepo zrno, kakor sem se sam prepričal letos v cirkljanskih gorah na goriško-kranjski meji. Res je sicer, da vpliv velikih in manjših mest s svojimi napravami in zabavami, in omika, dandanes vedno bolj prodirajoča v nižje stanove, — da ta dva faktorja vse, kar se je porodilo iz narodnega duha, od dné do dné bolj porivata v stran. Med národom se širi vedno bolj neka nesposobnost, da bi v spominu hranil in dostojno číslal, kar je našim starim prijalo. Zbiranje národne slovesnosti je zato dan danes tem nujnejše, čim težavnejše je. Zbiralec si pridobi zaslug ne le za slovensko slovstvo, ampak tudi za vedo. Sevéda bo našel med národom dandanes več umetnih, nego resnično národnih pesmi. Nekak moderni duh se je národnega slovstva poprijel, omejil je národno fantazijo, vzemši ji vero v čudeže, národu pa ponuja take literarne oblike, kakeršnih se poslužuje umetna literatura. Ta duh je le po stopinji, ne pa tudi po vrsti različen od tistega duha, ki navdihuje olikane, višje kroge, kateri so s tem vedé ali nevedé začeli národ vzgojevati. Toda ni še za naše namere vse izgubljeno, še se najde lepih stvari, vzniklih iz čisto narodnega duha. Samo poiskati jih je treba!

Ta in óni mi utegne reči: »To je vse prav; ne tajim, da bi se ne našlo nekaterih pesem, ki so vredne, da jih zapišem. Ali prehiteli so me že drugi pridni poberači pred mano!« Ta ugovor izgubi svojo moč, če pomislimo, kaj je národna poezija. Ali se pesem, čeravno uklenjena v metrum in melodijo, ne spreminja od kraja do kraja, od dežele do dežele? Ali je vsak pevec ne zavije nekoliko po svoje in je on sam ne poje zdaj tako, zdaj tudi drugače? Le primerjajmo med saboj varijante ene in iste pesmi, potem do cela spoznamo resnico besed Steinthalovih, kateri primerja národne pesmi valčkom v bistrem potoku; zdaj jih vidi tvoje oko v tej obliki, ali naslednji trenotek pokaže ti jih drugačne, o katerih ne moreš več réči, to je tisti valček, ki sem ga videl prej. Prigodilo se je, kakor Steinthal pripoveduje, da je na Laškem ista pevka prav tisto pesem zaporedoma pela drugače. Ko so jo opomnili na to, je rekla: Kaj morem jaz za tó, mi vien cosí! — Zató mislim, da je vredno še vedno zapisovati, ako se sploh kaka národna pesem poje, naj je tudi že drugod zapisana in morda tiskana. Saj nam šele varijante prav pokažejo, kako gibčen je národni duh. Kdo vé, ali nam včasí ne pomorejo zaslediti prvotno obliko, v kateri jo je nepoznani národni pevec izročil svojim bratom? Dasi so včasí te varijante le fragmentarične, imajo v sebi neredkoma lepote in črte, katerih ne nahajamo v zapisih, nam že znanih.

Todá dovolj! Kdor se hoče poučiti o teh stvaréh bolj natančno, tega zavrnem na lepo knjigo našega učenega rojaka, profesorja Kreka: »Einleitung in die slavische Literaturgeschichte«, in tudi na sestavek njegov »Nekoliko opazek o izdaji slovenskih národnih pesmi« (Listki IV. 96—140); tam izrečenih načel hočemo se z malimi izpremembami držati tudi mi.

Komur je mari, da Slovenci pokažemo svetu bogastvo našega tradicijsnega slovstva; komur je na tem ležeče, da stopimo tudi mi v tem oziru v vrsto poleg drugih kulturnih národov, ki dandanes z občudovanja vredno marljivostjo gojijo svoj »folklore« in odkrivajo, kar je národni duh rešil in ohranil iz davne preteklosti: tega vabim in prosim, naj se mi pridruži, naj mi pomaga, naj me podpira. Dopolnje naj mi, kar je njemu zapisati mogoče. V tem oziru mi morete največ pomoči vi, učitelji slovenskega národa v cerkvi

in šoli, katerim je dana prilika, da vedno živite med njim: na vas se torej še posebno obračam!

Kar mi kdo pošlje, temu naj pristavi kraj, kjer je stvar zapisal, in ime pévca ali pripovedovalca; vécsi bo dobro,

povedati tudi, kako star je ta pevec, in je-li tam tudi rojen, kjer je kaj pel ali pripovedoval.

Dr. Karl Štrekelj,
docent slovenske filologije
(Wien, Universität)

Pogled po slovanskem svetu.

Slovenske dežele.

Društvo »Národna Šola« je imelo dné 5. oktobra t. l. svoj občni zbor. Poleg nekaterih predlogov in ukrepov, ki so vsi mérili na to, kako bi bilo izboljšati šolsko blago, katero pošilja »Národna Šola« članom svojim, poudarjamo posebno ukrep, da hoče prekoricno to društvo tudi nadalje izdajati spise mladini naši. Doslej so izšle tri knjižice v njegovi zalogi: »Prizori iz otroškega življenja«, »Zabavišče slovenskim otrokom« in »Pripovedka o vetru«. Prva knjižica je malone razprodana, ob ostalih dveh se je tudi nadejati ugodnemu vspehu. »Národna Šola« nima sebičnih namenov; ona daje knjižice v svojo ceno, zategadelj opozarjamo gospode učitelje, krajne šolske svete, sploh vsakogar, komur je do napredka mladinske književnosti naše, naj blagovoljno podpirajo društvo z malimi doneski, ki se bogato vračajo. Kdor utrpí, kúpi si za majhen denar te knjižice, da more »Národna Šola« znova kaj storiti in izdati mladini naši! Da si pridobiva rečeno društvo simpatij tudi izven zemlje slovenske, temu priča je list, kateri je pisal znani prijatelj národu našemu, gospod Jan Lego v Pragi, načelniku »Národne Šole«, deželnemu poslancu, gospodu F. Stegnarju. Vrli rodoljub snuje društvo »k peštvání vzajemnosti československé«, katero je imelo že dve seji,

in piše med ostalim to-le: »Društvo bode osnovano na najširši podlagi, tako, da bo tudi v národno-gospodarski stráni delovalo. Odbor se bo delil na odseke, vsak odsek s svojim referentom. Jeden odsek n. pr. bode literaren, t. j., posredoval bode prodajo slovenskih knjig na Češkem; — jeden odsek zopet bode pedagošk, ki bode posredoval vzajemnost med slovenskim in češkim učiteljstvom; — jeden odsek bode zopet dijašk, ki bode podpiral slovenske in češke dijake, češke, da bi se učili slovenski in mogli ob počitnicah po Slovenskem potovati itd. itd.« — Vrhu tega je poslal gospod Lego občnemu zboru nastopni telegram: »S Češkega pride kmalu krepka pomoč »Národni Soli« za knjižnico slovenske mladeži. Svoji k svojim!« — Da gospod Jan Lego zvrši, kar je obečal, o tem ne dvojimo, kajti ves národ vé, da je baš on najtoplejši zagovornik vzajemnosti česko-slovenski! Z zadoščanjem torej pozdravljamo jednoglasni ukrep občnega zbora, s katerim je gospod Jan Lego imenovan častnim članom in želimo samó še to, da bi si »Národna Šola« pridobila več takih prijateljev in podpornikov, sebi na prospeh, národu našemu pa na korist, katere primerno ceniti sedaj še ni mogoče! —

—k.

Ostali slovanski svet.

Pjesnička djela Fra Grge Martića. — Tiskarna »Bosanske pošte« v Sarajevem začela bo prihodnjega meseca izdajati zbrana dela slavnoznanega hrvaškega pesnika Fra Grge Martića. Vsa izdaja bo obsegala 20 zvezkov po 30 kr. Naročnino pošiljati je za polovico ali za vse zvezke na jedenkrat po poštnih nakaznicah omenjeni tiskarni. — Fra Grga Martić, kateri je letos dovršil svoje sedemdeseto leto, ostal je duhom še pravi mladíč in zato se vse njegove pesmi, tudi iz poznejše dóbe življenja, odlikujejo s čudovito mladeniško navdušenostjo. Poleg tega ima on, ki je živel vse svoje dni med prostim národom bosenskim in ercegovskim, hrvaški jezik tako v oblasti in tako čist, da se ž njim v tem oziru ne more vsporejati nobeden drug hrvaški pesnik. Priporočamo torej Slovencem, da se marljivo naročajo na krasna njegova pesniška dela.

Srbsko-slovansko občino in šolo so ustanovili Srbi v Turnu Severinu na Rumunjskem.

Prva slavnostna seja srbske kraljevske akademije bila je dné 2. t. m. v dvorani vélike šole v Belem gradu. Udeležilo se je s predsednikom vred najjst akademikov in precejšnje število omladine. Predsednik dr. Jovan Pančić je omenjal na začetku seje, kako se je akademija ustanovila in kakšna pripravna dela so se od tega časa vršila. Potem je akademik Milan Kujundžić čital akademika Stojana Novakovića razpravo »pronjari i baštinci« (uživalci in dedíči). Ta razprava je odlomek večjega dela pod naslovom: »Narod i zemlja od 13.—19. vieka. Prilog k istoriji imaovine (imetka).« — Na drugi seji akademije dné 9. t. m. čitala se je Čedomila Mijatovića razprava »Iz zetske istorije 15. vieka«.

Petdesetletnico umetniškega svojega delovanja slavi danes — dné 20. oktobra — v Petrogradu slavni slikar J. K. Ajvazovskij.

Proračun ruskega učnega ministerstva za leto 1888. izkazuje potrebsčin 17,965,681 rubljev ali okroglo 25 milijonov goldinarjev. Od te vsote spada na osnovne in meščanske šole blizu štiri milijone rubljev, vse ostalo pa na srednje šole in vseučilišča.

Omika našega ženstva je po mnenji mnogih, ki se klanjajo tradicionalnim poročilom, popolna šele tedaj, kadar se je isto naučilo francoskemu jeziku. Da mora dama slovenska znati tudi nemški, tega nam z ozirom na uravnavo naših višjih ženskih učilišč niti spominjati ni treba. Znanje slovanskih jezikov in slovanskih slovstev pa nam je deveta briga, tako, da slovenska deklica, zapustivša vzgojevališče, pozna pač dobro najneznatnejšega nemškega »Dichterlinga«, pride pa v silno zadrego, ko bi jo kdo vprašal, kdo je Puškin, kdo Lermontov, kdo Mickiewicz. Še celó našega Preširna mnoga taka damica ne pozna prav nič. — Čehi, ki so praktični v vsakem oziru, spoznali so tudi, da je tako vzgojevanje slovanskega ženstva napačno in da je za slovansko deklico mnogo imenitnejše učenje ruskega, kakor francoskega ali kacega družega tujega jezika. Zato so z letošnjim šolskim letom uvedli na véliki deklíški šoli v Pragi učenje ruskega jezika in slovstva. Dal Bog! da bi se po vsem slovanskem svetu spoznalo, kako važna je tudi za ženstvo slovanska izomika, h kateri je ključ znanje ruskega jezika. —

»SLOVAN« izhaja 5. in 20. dan vsakega meseca. Cena mu je za zunanje naročnike za vse leto 5 gld., za polu leta 2 gld. 50 kr. in za četrť leta 1 gld. 25 kr.; za ljubljanske: za vse leto 4 gld. 60 kr., za polu leta 2 gld. 30 kr. in za četrť leta 1 gld. 15 kr.; za dijake pa: 3 gld. 60 kr. — Posamične številke se prodajajo po 25 kr. — Naročnina, reklamacije in inserati naj se pošiljajo upravništvu, dopisi pa uredništvu na Kongresnem trgu št. 7. Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo in rokopiši ne vračajo.